

РОЗВИТОК МІЖБАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

В.А. Костюк, кандидат економічних наук

Ю.В. Павличук, магістр

Проаналізовано ринок міжбанківських кредитів в Україні, виявлено основні тенденції розвитку та запропоновано шляхи удосконалення механізму міжбанківського кредитування.

Міжбанківський ринок, фінансовий ринок, банківська система, фінансові інструменти, міжбанківське кредитування.

На сучасному етапі розвитку економіки України дослідження стану банківської системи та міжбанківських відносин набуває особливого значення. Кредитна діяльність комерційних банків невід’ємна від операцій на ринку міжбанківських кредитів, який використовується як механізм підтримки фінансової стійкості і ліквідності установи, або як джерело додаткових ресурсів для спрямування в активні операції.

На сьогодні вітчизняний ринок міжбанківських кредитів є одним із основних сегментів фінансового ринку. А міжбанківський кредит займає особливе місце в системі кредитних відносин, а також має важливе значення для розвитку банківської системи в цілому. Потоки міжбанківських кредитів зачіпають інтереси багатьох галузей господарювання, а також взаємодіють з ринком цінних паперів та валютним ринком.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теорії і практики міжбанківського кредитування сприяють праці вітчизняних вчених-економістів: Л. Гуляєвої, О. Кузьмака, Р. Михайлюка, А. Мороза, М. Савлука, О. Васюренка, С. Мочерного, А. Єпіфанова, І. Гуцала, О. Дзюблюка, І. Івасіва, В. Лагутіна, В. Стельмаха, Р. Тиркала, а також зарубіжні економісти, такі як С.Л. Брю, В. Лексіс, К.Р. Маконелл, Ф. Мишкін, Н.Г. Менк’ю, Е. Рід, П. Роуз, Е. Долан, Дж. Ф. Сінкі, Й. Фрідман, М. Шумпетер та інші.

Мета досліджень. Метою даної роботи є дослідження міжбанківського кредитування в Україні, виявлення його основних тенденцій розвитку та внесення пропозицій щодо покращення ситуації на міжбанківському ринку.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі міжбанківське кредитування займає особливе місце в економіці, оскільки є не лише додатковим джерелом коштів для підтримання ліквідності комерційних банків, а й визначає фінансову стабільність як банківської системи, так і економіки в цілому. За роки незалежності нашої держави міжбанківське кредитування та ринок міжбанківських кредитів пройшли складний шлях формування. В Україні отримання кредитів від інших комерційних банках регламентується Законом України “Про банки і банківську діяльність”, Цивільним Кодексом України, нормативними актами НБУ, Статутом банку,

Положенням банку про міжбанківське кредитування та кредитними договорами і здійснюється на умовах забезпечення, повернення, строковості і платності.

Однією з характеристик міжбанківських кредитів є їх дієвість, тобто здатність впливати на підвищення ефективності функціонування банківської системи. Проте даним питанням у фінансовій літературі приділена незначна увага. Тому набуває актуальності подальше удосконалення механізму міжбанківського кредитування [3].

Міжбанківські кредити є основою для реалізації міжбанківських кредитних відносин, реалізація яких складає процес міжбанківського кредитування. У зв'язку з цим ринок міжбанківських кредитів слід розуміти як частину ринку позичкових капіталів, на якому відбувається перерозподіл вільних грошових ресурсів між комерційними банками та Національним банком України, а також між собою, з використанням різноманітних інструментів міжбанківського кредитування [4].

Міжбанківське кредитування має ряд переваг над іншими джерелами поповнення ресурсної бази банків, а саме:

1) надійність повернення позичених коштів, на відміну від інших позичальників, значно вища, оскільки банки вважаються більш надійними позичальниками;

2) швидкість отримання (мобільність), адже в разі виникнення потреби у ресурсах можна в будь-який момент отримати кошти від інших банків, які мають вільні кошти;

3) короткостроковий характер – на відміну від інших джерел поповнення ресурсної бази, міжбанківські кредити в разі необхідності можна залучати на досить короткий термін.

Діючи в Україні кредитні відносини між Національним банком України і комерційними банками мали, швидше за все, не ринковий, а адміністративний характер. При цьому емісійні кредити надавалися за пільговими відсотковими ставками, які були значно нижчими, ніж темпи інфляції, що призвело до значного зростання інфляції. У зв'язку з цим, Національний банк України розширив інструменти рефінансування. Ринок міжбанківських кредитів України та здійснюваний на ньому процес міжбанківського кредитування за обсягами та структурою значно відрізняється від ринків розвинених країн, а розвиток операцій банків з міжбанківськими кредитами знаходиться на відносно низькому рівні.

Проведений аналіз свідчить, що поки що в Україні міжбанківські кредити є лише короткостроковим інструментом, адже їх частка постійно була більшою від 70 % у загальному обсязі операцій на ринку міжбанківських кредитів. З них найбільшу питому вагу займають кредити овернайт та кредити строком від 1 до 3 місяців. Можна помітити, що чим довший строк погашення має кредит, тим менші обсяги його залучення. В цілому роль міжбанківського кредитування зростає, про що свідчить збільшення обсягів на 201%. Середня відсоткова ставка по кредитах постійно коливається і залежить від структури кредитного портфеля банків. У 2012 році вона становила 5,1%.

1. Відсоткова ставка та обсяги за кредитами, наданими на міжбанківському кредитному ринку в Україні

Період	Усього				у тому числі					
	млн. грн.	процент, %	у тому числі		Оверд-рафт	Овер-найт	від 1 до 3 міс.	від 3 до 6 міс.	від 6 до 12 міс.	більше 1 року
			у нац. вал.	в іноз. вал.	млн. грн.	млн. грн.	млн. грн.	млн. грн.	млн. грн.	млн. грн.
2006	436 087	4,5	5,0	3,4	10	327 387	10 515	2 702	...	...
2007	729 920	4,2	3,8	4,9	347	541 913	21 381	4 296	...	...
2008	925 005	4,0	2,5	5,6	71	610 530	40 681	19 125	...	...
2009	1 720 483	10,3	13,2	5,6	99	1 278 139	44 917	10 028	3 692	1 189
2010	787 316	12,2	17,8	3,4	32	508 544	23 541	1 441	1 565	437
2011	703 454	2,6	3,5	1,4	5	391 927	801	812	769	373
2012	1 313 270	5,1	8,0	1,3	62	777 407	34 552	633	845	4 399
2012 до 2006,%	301	113	160	38	620	237	329	23	-	-

У результаті дослідження впливу міжбанківського кредитування на розвиток банківської системи можна стверджувати, що для активізації роботи банківської системи на ринку міжбанківських кредитів необхідно вжити заходів щодо оптимізації існуючої організації ринку міжбанківських кредитів, вдосконалити інструменти рефінансування.

Важливе значення має розробка дієвих заходів щодо переходу від простої форми забезпечення ринку міжбанківських кредитів. З огляду на це, доцільним є створення міжбанківського кредитного об'єднання, стратегічною метою якого було б формування в Україні єдиного інформаційно-торгівельного середовища організації купівлі-продажу міжбанківських кредитів, тобто відкритого для всіх потенційних учасників міжбанківського кредитного ринку. Дана модель організації міжбанківського кредитного ринку забезпечить єдиний порядок укладання та виконання фінансових договорів як на регіональному, так і на державному рівні. Зокрема, міжбанківське кредитне об'єднання на основі єдиної інформаційної системи зможе охопити всю країну, підвищити надійність міжбанківських кредитних операцій, здійснити широкий перелив вільних кредитних ресурсів між регіонами та секторами економіки, збільшити масу працюючих кредитних ресурсів.

Розвиток міжбанківського кредитування можливий за умови зниження банківських ризиків при здійсненні міжбанківських кредитних операцій. У зв'язку з цим, потрібно застосувати механізм безперечного списання коштів з коррахунку банку-позичальника у разі невиконання зобов'язань щодо погашення міжбанківських кредитів, введення укладання форвардних та ф'ючерсних контрактів на відсоткову ставку, що дозволить знизити ризики значних коливань відсоткових ставок на ринку міжбанківських кредитів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, перспективними напрямками оптимізації роботи банків на міжбанківському креди-

тньому ринку є вдосконалення організаційної структури підрозділів банку шляхом створення такого структурного підрозділу, як сектор міжбанківського кредитування; створення організаційної структури міжбанківського кредитного процесу, з впровадженням якої очікується збільшення обсягу міжбанківських кредитних операцій, вдосконалення системи внутрішнього контролю за всіма властивими міжбанківським кредитним операціям ризиками, що, у свою чергу, дасть змогу знизити їх рівень, а отже, сприяти розвитку міжбанківського кредитування.

Список літератури

1. Гуляєва Л.П. Міжбанківські кредити в Україні: еволюція розвитку та проблеми сучасності / Л.П. Гуляєва // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ. – 2005. – № 206. – Т. 1. – С. 207 – 215.
2. Кузьмак О.М. Міжбанківське кредитування: особливості та роль у банківській діяльності / О.М. Кузьмак // Финансы, банки : сб. науч. трудов. – Донецк. – 2007. – № 13. – С. 72–77.
3. Кузьмак О.М. Дієвість міжбанківських кредитів в розвитку банківської системи / О.М. Кузьмак // Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”, Суми, 2008.
4. Михайлюк Р.В. Удосконалення організації міжбанківського кредитування в Україні / Р.В. Михайлюк // Вісник НУВГП. – 2007. – № 2 (38). – С. 152–158.
5. Офіційне інтернет-представництво «Національний банк України» - <http://www.bank.gov.ua>

Проанализирован рынок межбанковских кредитов в Украине, обнаружены основные тенденции развития и предложены пути усовершенствования механизма межбанковского кредитования.

Межбанковский рынок, финансовый рынок, банковская система, финансовые инструменты, межбанковское кредитование.

The market of mizhbankivskikh credits is analysed in Ukraine, found out basic progress trends and the ways of improvement of mechanism of the mizhbankivskogo crediting between banks.

Mizhbankivskiy market, financial market, banking system, financial instruments, crediting, between banks.